

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Кафедра філософії та психології

Проректор з наукової роботи
_____ Г. Т. Криницький

“ _____ ” _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

(для підготовки докторів філософії)

Галузь знань 1801 – специфічні категорії

Спеціальність 8.18010017 – Економіка довкілля і природних ресурсів

Інститут екологічної економіки і менеджменту

Львів – 2016 рік

Робоча програма навчальної дисципліни “**Філософія та методологія науки**” (для підготовки докторів наук) – Львів: НЛТУ України, 2016. – 19 с.

Розробник:

Семенюк Е. П., завідувач кафедри філософії та психології, доктор філософських наук, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії та психології.

Протокол від “ 20 ” ____ 04 _____ 2016 року № 9__

Завідувач кафедри
доктор філософських наук , професор

(підпис) (Семенюк Е. П.)
“ 20 ” ____ 04 ____ 2016 року

Схвалено Науково-методичною радою Інституту екологічної економіки і менеджменту НЛТУ України

Протокол від “ ____ ” _____ 2016 року № ____

Голова Науково-методичної ради Інституту екологічної економіки і менеджменту кандидат економічних наук, доцент

(підпис) Врублевська О. В.
“ ____ ” _____ 2016 року

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки (шифр, назва) – всі спеціальності НЛТУ України, з яких готуються доктори філософії.

Освітньо-кваліфікаційний рівень – доктор філософії.

Характер навчальної дисципліни – обов'язкова.

Кількість кредитів – 4.

Загальна кількість годин – 120.

Лекцій – 15 год.

Семінарських занять – 15 год.

Самостійної роботи – 90 год.

Кількість тижневих годин для денної форми навчання:

- аудиторних – 2,
- самостійної роботи – 6.

Рік підготовки – 6-й.

Семестр – 11-й.

Кількість змістових модулів – 2.

Індивідуальне завдання – реферат.

Види контролю знань аспіранта: поточний, підготовка та перевірка реферату, екзамен.

2. Заплановані результати навчання

Знання теорії та історії філософії та методології сучасної науки, її теоретико-методологічної бази, володіння методами сучасної науки, вміння аналізувати наукові явища та процеси. Розуміння сутності науково-технічної революції та її новітнього (технологічного) етапу, її соціальних наслідків та впливу на природу людини. Усвідомлення глобальних проблем сучасності, закономірностей та вимог оптимального природокористування людства, засад концепції сталого розвитку. Вміння застосовувати основні поняття етики науки в аналізі професійної діяльності вчених, вміння орієнтуватися у моральних колізіях сучасної науки, включаючи специфіку проблем окремих галузей наукового пізнання.

Оволодіння дисципліною покликане сприяти формуванню таких компетенцій майбутнього вченого:

Компетенції соціально-особистісні:

- здатність до системного творчого мислення, наполегливість у досягненні мети професійної науково-дослідницької діяльності;
- соціальна відповідальність за результати прийняття професійних рішень;
- здатність до пошуку альтернативних рішень у професійній діяльності;
- здатність до саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя.

Компетенції загальнонаукові:

- осмислення науки як єдиного, цілісного організму, розуміння ролі в ньому філософії;
- знання методології науки, зокрема її філософського та загальнонаукового рівнів;
- розуміння принципів, методів та процедур наукової діяльності;
- здатність до пошуку, опрацювання та узагальнення релевантної науково-технічної інформації;
- здатність до наукової творчості у професійній галузі, вміння бачити у ній та цінувати евристично-креативні моменти.

Компетенції логіко-інструментальні:

- навички аналізу, оцінки та синтезу нових ідей;
- навички отримання, збереження, опрацювання, поглиблення та поширення професійної науково-технічної інформації;
- навички спілкування в діалоговому, інтерактивному режимі, зокрема з широкою науковою спільнотою.

Компетенції соціально-екологічні:

- широкий філософський погляд на місце та призначення людини у світі – в природі та суспільстві;
- розуміння ідей, принципів, методів і технологій збалансованого природокористування;
- осмислення засад ноосферної стратегії сталого розвитку та ролі науки в ній;
- здатність використовувати принципи сталого розвитку в професійній науковій діяльності;
- вміння розуміти системність внеску різних галузей науки в реалізацію збалансованого природокористування та шляху до сталого розвитку світової спільноти.

3. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Тема	лекц. (год.)	сем. (год.)	самост. роб. (год.)	всього (год.)
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Наукове пізнання та його філософсько-методологічні проблеми	8	8	44	60
Тема 1. Методологічна функція філософії Філософія як теоретично обґрунтована система світоглядних знань. Специфіка філософського знання. Його основні компоненти: онтологія, гносеологія, аксіологія, методологія. Філософія і наука. Метод і методологія в науці. Розвиток	2	2	11	15

поняття наукової методології в другій половині ХХ ст. Форми наукового знання. Рівні сучасної наукової методології: спеціальнонауковий, регіональний, загальнонауковий, філософський. Методологічна функція філософії в науці та її соціальна роль.				
Тема 2. Наука і техніка в суспільстві, філософія науки та філософія техніки Специфіка наукового пізнання. Наука як особлива форма суспільної свідомості. Техніка та технічне знання. Роль науки у розвитку продуктивних сил суспільства. Наука в системі духовної культури людства, її соціальні функції. Наука й освіта. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Позитивізм і формування філософії науки. Філософія науки і загальне наукознавство ХХ ст. Філософія техніки як особлива галузь знання та особливість її розвитку у ХХ-ХХІ ст.	2	2	11	15
Тема 3. Емпіричне та теоретичне пізнання в науці Чуттєве і розумове пізнання людини, їх основні форми та взаємодія. Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження. Основні методи емпіричного пізнання: спостереження та описування його результатів, порівняння, вимірювання, експеримент та його види. Методи теоретичного дослідження: загальнологічні методи пізнання, ідеалізація та утворення теоретичного світу науки, історичний та логічний методи, ідеальне (логічне) моделювання, сходження від абстрактного до конкретного. Наукова теорія та її види. Тенденція теоретизації сучасної науки. Теорія та метатеорія. Поняття метаінформації.	2	2	11	15

Тема 4. Сучасні проблеми методології наукового пізнання Диференціація та інтеграція як об'єктивні діалектичні протилежності у розвитку науки, їх прояви та роль у різні епохи. Зміни в характері синтезу наукового знання в ХХ ст. Розвиток міждисциплінарних теоретичних інтеграторів. Специфіка науково-інтегративних процесів сучасності. Зростання інтегративної ролі філософського знання. Розвиток загальнонаукового рівня методології. Особливе значення системного підходу в науковому дослідженні. Роль загальнонаукових форм і засобів пізнання в оптимізації соціальної практики.	2	2	11	15
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми сучасної філософії науки	7	7	46	60
Тема 5. Науково-технічна революція та особливості сучасної науки Сутність науково-технічної революції, її унікальність в історії людства та часові межі. Основні напрями НТР та особливість її новітнього (технологічного) етапу. Комп'ютерна революція та інформатизація суспільства. Соціальне значення персонального комп'ютера. Інформаційна культура особи і суспільства. Проблема інформаційної культури вченого. Соціальні наслідки науково-технічної революції. НТР і природа людини. Тенденції розвитку науки на рубежі ХХ-ХХІ ст. Формування загального наукознавства як результат самопізнання науки.	2	2	11	15
Тема 6. Філософія глобальних проблем сучасності та концепція сталого розвитку Суть і зміст глобальних проблем, їх класифікація. Проблема людини як фокус усіх глобальних проблем. Римський клуб та його роль у формуванні глобалістики як специфічної галузі наукових досліджень. Формування концепції сталого розвитку	2	2	14	18

суспільства. Вчення В. І. Вернадського про ноосферу як фундамент ноосферної стратегії сталого розвитку. Роль науки у вивченні та розв'язанні глобальних проблем. Ідея Екологічної Конституції Землі як поглиблення концепції сталого розвитку. Методологічні засади ЕКЗ та створення її інформаційної бази. Роль сучасної науки у формуванні концепцій сталого розвитку та Екологічної Конституції Землі.				
Тема 7. Екологізація суспільства та формування екологічної філософії. Глобальна екологічна криза та об'єктивний зміст екологічного імперативу сучасності. Розвиток екологічного знання в ХХ-ХХІ ст. Традиційна та соціальна екологія. Поняття екологізації суспільства та її основні напрями. Соціальна роль екологізації науки й освіти. Зародження екологічної етики, її відмінність від класичної моделі цієї галузі знання. Формування екологічної філософії та її особливості. Роль екологічної філософії в організмі сучасної науки, її зв'язки з іншими інтегративними дисциплінами соціологічного спрямування – екологічною економікою, екологічним правом, екологічною психологією тощо.	2	2	11	15
Тема 8. Етики науки Етика як філософська теорія моралі. Загальна етика та утворення галузей професійної етики. Мораль та етичні норми діяльності в науці. Причини формування етики науки. Ставлення вченого до пошуку істини і природа наукових помилок. Плагіат, компіляція і шахрайство в науці. Особисті інтереси науковця, корпоративні та суспільні інтереси. Соціальна відповідальність вченого. Учитель і учень в науці. Наукова школа. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства в науці. Патріотична позиція вченого.	1	1	10	12
Всього	15	15	90	120

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Методологічна функція філософії – 2 год

1. Основні компоненти філософського знання: онтологія, гносеологія, аксіологія, методологія.
2. Метод і методологія в науці.
3. Форми наукового знання.
4. Рівні сучасної наукової методології: спеціальнонауковий, регіональний, загальнонауковий, філософський.
5. Методологічна функція філософської теорії в науці та її соціальне значення.

Тема 2. Наука і техніка в суспільстві, філософія науки та філософія техніки - 2 год.

1. Наука як особлива форма суспільної свідомості та система знання, яке розвивається.
2. Специфіка техніки та технічного знання.
3. Роль науки і техніки у розвитку продуктивних сил суспільства та духовної культури людства.
4. Філософія науки і загальне наукознавство.
5. Філософія техніки як особлива галузь знання.

Тема 3. Емпіричне та теоретичне пізнання в науці – 2 год.

1. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання світу.
2. Спостереження та експеримент як основні методи емпіричного рівня наукового пізнання.
3. Методи теоретичного дослідження: загальнологічні методи пізнання, ідеалізація та утворення теоретичного світу науки, історичний та логічний методи, ідеальне (логічне) моделювання, сходження від абстрактного до конкретного.
4. Наукова теорія та її види.
5. Тенденція теоретизації сучасної науки.

Тема 4. Сучасні проблеми методології наукового пізнання – 2 год.

1. Диференціація та інтеграція в науці, їх прояви та роль у різні епохи.
2. Зміни в характері синтезу наукового знання в ХХ ст.
3. Специфіка науково-інтегративних процесів сучасності.
4. Розвиток загальнонаукового рівня методології.
5. Особливе значення системного підходу в науковому дослідженні.

Тема 5. Науково-технічна революція та особливості сучасної науки – 2 год.

1. Сутність науково-технічної революції.
2. Основні напрями НТР та особливості її новітнього (технологічного) етапу.

3. Комп'ютерна революція і проблема інформаційної культури вченого.
4. Соціальні наслідки науково-технічної революції. НТР і природа людини.
5. Тенденції розвитку науки на рубежі ХХ-ХХІ ст.

Тема 6. Філософія глобальних проблем сучасності та концепція сталого розвитку – 2 год.

1. Суть і зміст глобальних проблем.
2. Роль Римського клубу у формуванні глобалістики.
3. Становлення концепції сталого розвитку та його ноосферної стратегії.
4. Ідея Екологічної Конституції Землі як поглиблення концепції сталого розвитку.
5. Роль сучасної науки у формуванні концепції сталого розвитку та Екологічної Конституції Землі.

Тема 7. Екологізація суспільства та формування екологічної філософії – 2 год.

1. Глобальна екологічна криза та об'єктивний зміст екологічного імперативу.
2. Сутність екологізації суспільства та її напрями.
3. Соціальне значення екологізації науки й освіти.
4. Зародження екологічної етики, її відмінність від класичної моделі цієї галузі знання.
5. Формування екологічної філософії та її особливості.

Тема 8. Етика науки -1 год.

1. Мораль та етичні норми діяльності в науці.
2. Ставлення вченого до пошуку істини і природа наукових помилок.
3. Плагіат, компіляція і шахрайство в науці.
4. Сфера наукових інтересів та соціальна відповідальність вченого.
5. Учитель і учень у науці, наукова школа. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства.

5. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Методологічна функція філософії

- а) Опрацювання в навчальній літературі:
- підручник В. Л. Петрушенка "філософія" (поз. 20 рекомекн. літ-ри): теми 1, 6, 9.1, 9.2, 16,17;
 - посібник М. А. Скринника та ін. "Філософія" (поз. 34): теми 1, 5, 10;
 - підручник Е. П. Семенюка, В. П. Мельника "Філософія сучасної науки і техніки" (поз. 28): розділи 1,3.
- б) Познайомитися з працями: 10, 12, 13, 15, 21, 44, 53, 54.

Тема 2. Наука і техніка в суспільстві, філософія науки та філософія техніки

- а) Опрацювати в навчальній літературі:

- підручник В. Л. Петрушенка "Філософія" – розділ 9.2;
- посібник М. А. Скринника та ін. "Філософія" – тема 10;
- підручник Е. П. Семенюка, В. П. Мельника "Філософія сучасної науки і техніки" – розділи 1, 4, 11.

б) Познайомитися з працями: 4, 10, 12, 13, 15, 21, 23, 25, 43, 44, 46, 52.

Тема 3. Емпіричне та теоретичне пізнання в науці.

а) Опрацювати:

- підручник Е. П. Семенюка, В. П. Мельника "Філософія сучасної науки і техніки" – розділ 3.

б) Познайомитися з працями: 4, 10, 12, 13, 15, 21, 23, 25, 33, 44.

Тема 4. Сучасні проблеми методології наукового пізнання

а) Опрацювати:

- підручник Е. П. Семенюка, В. П. Мельника "Філософія сучасної науки і техніки" – розділи 2, 8, 9.

б) Познайомитися з працями: 1, 6, 9, 12, 13, 15, 16, 21, 25, 31, 32, 33, 41, 44, 48, 49, 50, 53.

Тема 5. Науково-технічна революція та особливості сучасної науки

а) Опрацювати:

- підручник Е. П. Семенюка, В. П. Мельника "Філософія сучасної науки і техніки" – розділи 5, 10.

б) Познайомитися з працями: 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 24, 25, 30, 31, 32, 33, 35, 39, 44, 52.

Тема 6. Філософія глобальних проблем сучасності та концепція сталого розвитку

а) Опрацювати:

- підручник Е. П. Семенюка, В. П. Мельника "Філософія сучасної науки і техніки" – розділи 6, 7.

б) Уважно познайомитися з навчальним посібником Е. П. Семенюка "Філософські засади сталого розвитку" (поз. 29 рекомендованої літератури).

в) Познайомитися з працями: 2, 3, 4, 5, 8, 11, 18, 22, 26, 36, 37, 38, 40, 42, 45, 50, 55.

Тема 7. Екологізація суспільства та формування екологічної філософії

а) Опрацювати:

- підручник Е. П. Семенюка, В. П. Мельника "Філософія сучасної науки і техніки" – розділи 6, 7;

- початковий посібник Е. П. Семенюка "Філософські засади сталого розвитку" – розділ 4;

- колективні монографії – поз. 8, 27, навчальний посібник – поз. 45.

б) Познайомитися з працями: 3, 4, 11, 18, 22, 26, 36, 37, 38, 40, 42, 51, 55.

Тема 8. Етика науки

а) Опрацювати:

- підручник Е. П. Семенюка, В. П. Мельника "Філософія сучасної науки і техніки" – розділ 12.

б) Познайомитися з працями: 7, 12, 13, 15, 22, 29, 30, 42, 44, 46, 47, 51, 53.

7. Індивідуальні заняття (письмова робота)

1. Філософія і наука: співвідношення та зв'язок.
2. Прояви науки в житті сучасного суспільства.
3. Методологія науки: зміст поняття та роль.
4. Зміни в понятті методології науки в ХХ ст.
5. Рівні сучасної методології науки.
6. Співвідношення методу, методології та методики.
7. Наука і техніка: історія і сучасність.
8. Техніка і технологія: зв'язки та особливості.
9. Сучасна наукова картина світу та роль різних галузей знання в її формуванні.
10. Наука та особистість вченого: минуле й сьогодення.
11. Вплив людської особистості на розвиток науки.
12. Філософія науки і наукознавство: співвідношення та зв'язки.
13. Мова науки та увага до неї у філософії науки.
14. Роль категорій у науковому пізнанні світу.
15. Математизація науки та її історична роль.
16. Наукова школа та її значення у розвитку науки.
17. Інформаційно-комунікаційні аспекти наукової школи.
18. Інформатизація сучасної науки як важлива тенденція її прогресу.
19. Роль науки у розв'язанні глобальних проблем сучасності.
20. Наука і концепція сталого розвитку.
21. Роль науки у формуванні Екологічної Конституції Землі.
22. Ліс як об'єкт філософського та наукового осмислення.
23. Емпіричне пізнання у розвитку сучасної науки.
24. Науковий факт та проблема його осмислення.
25. Теоретичний рівень пізнання у сучасній науці.
26. Науковий експеримент: історія та сучасність.
27. Моделювання та його роль в добу науково-технічної революції.
28. Стиль наукового мислення і характер новітніх парадигм.
29. Наука і мораль як взаємопов'язані форми суспільної свідомості.
30. Соціально-економічні та організаційні аспекти функціонування науки.
31. Екологізація науки та її роль в прогресі людства.
32. Наука й освіта в історії суспільства.
33. Внутрішня логіка екологізації освіти в наш час.
34. Наукове співтовариство та його вплив на розвиток науки.

35. Науково-технічна революція як фактор перетворення життя суспільства.
36. Евристичний характер праці в науці.

7. Методи контролю

Контроль знань аспірантів здійснюється у вигляді їх участі у семінарських заняттях, перевірки індивідуальної письмової роботи (реферату) та відповіді на іспиті.

Екзаменаційні питання

1. Філософія як теоретично обґрунтована система світоглядних знань.
2. Світогляд та його роль у житті людини і суспільства.
3. Специфіка філософського знання.
4. Основні компоненти філософського знання: онтологія, гносеологія, аксіологія, методологія.
5. Філософія і наука.
6. Метод і методологія в науці.
7. Розвиток поняття наукової методології в другій половині ХХ ст.
8. Форми наукового знання.
9. Рівні сучасної наукової методології.
10. Специфіка сучасних загальнонаукових засобів пізнання.
11. Методологічна функція філософії в науці та її соціальна роль.
12. Специфіка наукового пізнання.
13. Наука як особлива форма суспільної свідомості.
14. Техніка та технічне знання.
15. Роль науки у розвитку продуктивних сил суспільства.
16. Наука в системі духовної культури людства, її соціальні функції.
17. Наука й освіта.
18. Сцієнтизм та антисцієнтизм.
19. Позитивізм і формування філософії науки.
20. Філософія науки і загальне наукознавство сучасності.
21. Філософія техніки як особлива галузь знання та специфіка її розвитку у ХХ-ХХІ ст.
22. Емпіричний та теоретичний рівні наукового дослідження.
23. Основні методи емпіричного пізнання.
24. Експеримент у науці, його особливості та види.
25. Вимірювання та його роль у науці.
26. Загальнологічні методи пізнання в науці.
27. Метод ідеалізації та утворення теоретичного світу науки.
28. Історичний та логічний методи в науці.
29. Моделювання в науці та його види.
30. Сходження від абстрактного до конкретного, значення цього методу у сучасній науці.
31. Наукова теорія, її види та методологічне значення.

32. Тенденція теоретизації сучасної науки. Теорія та метатеорія.
33. Диференціація та інтеграція як об'єктивні діалектичні протилежності у розвитку науки, їх прояви та роль у різні епохи.
34. Зміни в характері синтезу наукового знання в ХХ ст. Розвиток міждисциплінарних теоретичних інтеграторів.
35. Специфіка науково-інтегративних процесів сучасності.
36. Зростання інтегративної ролі філософського знання.
37. Розвиток загальнонаукового рівня методології.
38. Особливе значення системного підходу в сучасному науковому дослідженні.
39. Роль загальнонаукових форм і засобів пізнання в оптимізації соціальної практики.
40. Сутність науково-технічної революції, її унікальність в історії людства та часова періодизація.
41. Основні напрями науково-технічної революції та особливість її новітнього (технологічного) етапу.
42. Комп'ютерна революція та інформатизація суспільства.
43. Соціокультурне значення персонального комп'ютера.
44. Інформаційна культура особи і суспільства. Проблема інформаційної культури вченого.
45. Соціальні наслідки науково-технічної революції.
46. Науково-технічна революція і природа людини.
47. Тенденції розвитку науки на рубежі ХХ-ХХІ ст.
48. Формування загального наукознавства як результат самопізнання науки.
49. Глобальні проблеми сучасності, їх суть, зміст та класифікація.
50. Римський клуб та його роль у формуванні глобалістики як специфічної галузі наукових досліджень.
51. Становлення концепції сталого розвитку.
52. Вчення В. І. Вернадського про ноосферу як фундамент ноосферної стратегії сталого розвитку. Роль науки у цьому контексті.
53. Ідея Екологічної Конституції Землі як поглиблення концепції сталого розвитку.
54. Роль сучасної науки у формуванні і поглибленні концепцій сталого розвитку та Екологічної Конституції Землі.
55. Наукова ідея, концепція та теорія як форми розвитку знання в науці. Методологічне значення законів науки.
56. Глобальна екологічна криза та об'єктивний зміст екологічного імперативу сучасності.
57. Розвиток екологічного знання в ХХ-ХХІ ст. Традиційна та соціальна екологія.
58. Екологізація суспільства, її основні напрями.
59. Соціальна роль екологізації науки й освіти.
60. Зародження екологічної етики, її відмінність від класичної моделі цієї галузі філософського знання.

61. Формування екологічної філософії та її методологічні особливості.
62. Роль екологічної філософії в організмі сучасної науки.
63. Зв'язки екологічної філософії з соціальною екологією, екологічною економікою та іншими сучасними науковими дисциплінами.
64. Значення інтегративних процесів сучасної науки для формування екологічної філософії.
65. Співвідношення об'єкта і предмета наукової дисципліни як філософсько-методологічна проблема сучасної науки.
66. Роль проблемного синтезу знань у сучасній науці.
67. Мораль та етичні норми діяльності в науці. Причини формування етики науки.
68. Ставлення вченого до пошуку істини і природа наукових помилок.
69. Плагіат, компіляція та шахрайство в науці.
70. Особисті інтереси науковця, корпоративні та суспільні інтереси. Соціальна відповідальність вченого.
71. Учитель і учень в науці. Наукова школа та її роль у розвитку науки.
72. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства в науці.
73. Методологічна специфіка інформаційного підходу в науці. Інформатика та перспективи її розвитку.
74. Масштаб особистості вченого як фактор прогресу науки.
75. Значення філософсько-методологічної культури вченого.

8. Схема нарахування балів

За участь у 8 семінарських заняттях аспірант може одержати до 10 балів, за індивідуальну письмову роботу (реферат) – до 10 балів, за відповідь на іспиті – до 80 балів. Загальна сума можливих балів – до 100.

Шкала оцінювання знань аспірантів

За 100-бальною шкалою університету	Оцінка За шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою для дисциплін з іспитом
90-100 балів	A (відмінно)	відмінно
83-89 балів	B (дуже добре)	добре
75-82 балів	C (добре)	
68-74 балів	D (посередньо)	задовільно
50-67 балів	E (задовільно)	
26-49 балів	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання іспиту)	незадовільно
0-25 балів	F (незадовільно – з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	

12. Рекомендована література

а) Основна

1. Блауберг И. В. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блауберг, Э. Г. Юдин. – М.: Наука, 1973. – 270 с.
2. Булатов М. О. Філософія ноосфери. Філософський зміст і сучасний смисл феномена ноосфери / М. О. Булатов, К. С. Малєєв, В. П. Загороднюк, Л. А. Солонько. – К.: Наукова думка, 1995. – 152 с.
3. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера. / В. И. Вернадский. – М.: Наука, 1989. – 258 с.
4. Вернадский В. И. Размышления натуралиста. – Кн. 2. – Научная мысль как планетное явление / В. И. Вернадский. – М.: Наука, 1977. – 192 с.

5. Глобальные проблемы современности. – М.: Мысль, 1981. – 285 с.
6. Диалектика в науках о природе и человеке. Единство и многообразие мира, дифференциация и интеграция научного знания. – М.: Наука, 1983. – 400 с.
7. Добров Г. М. Наука о науке. Введение в общее науковедение / Г. М. Добров. – Изд. 2, дополн. и перераб. – К.: Наукова думка, 1970. – 320 с.
8. Екологічна Конституція Землі. Методологічні засади. – / За ред. акад. НАН України Ю. Ю. Туниці. – Част. 2. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2011. – 440 с.
9. Земан И. Познание и информация. Гносеологические проблемы кибернетики / И. Земан; пер. с чешск. – М.: Прогресс, 1966. – 254 с.
10. Канке В. А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия / В. А. Канке. – М.: Логос, 2000. – 320 с.
11. Коммонер Б. Замыкающийся круг. Природа, человек, технологии / Б. Коммонер; пер. с англ. – Л.: Гидрометеоздат, 1974. – 279 с.
12. Кохановский В. П. Философия и методология науки / В. П. Кохановский. – Ростов н/Д: Феникс, 1999. – 576 с.
13. Лешкевич Т. Г. Философия науки: традиции и новации / Т. Г. Лешкевич. – М.: ПРИОР, 2001. – 414 с.
14. Марков Н. В. Научно-техническая революция: анализ, перспективы, последствия / Н. В. Марков. – М.: Политиздат, 1973. – 240 с.
15. Мельник В. П. Філософія Наука. Техніка. Методолого-світоглядний аналіз / В. П. Мельник. – Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 592 с.
16. Мирский Э. М. Междисциплинарные исследования и дисциплинарная организация науки / Э. М. Мирский. – М.: Наука, 1980. – 304 с.
17. Михайлов А. И. Научные коммуникации и информатика / А. И. Михайлов, А. И. Черный, Р. С. Гиляревский. – М.: Наука, 1976. – 435 с.
18. Назарук М. М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи. – Навч. посібн. / М. М. Назарук. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – 348 с.
19. Научно-техническая революция. Общетеоретические проблемы. – М.: Наука, 1976. – 206 с.
20. Петрушенко В. Л. Філософія. – Підручн. / В. Л. Петрушенко – Львів: ”Магнолія 2006”, 2011. – 506 с.
21. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки / В. Л. Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівськ. політехніки, 2016. – 132 с.
22. Печчеи А. Человеческие качества. / А. Печчеи; пер. с англ. – Изд. 2. – М.: Прогресс, 1985. – 312 с.
23. Попович М. В. О философском анализе языка науки / М. В. Попович. – К.: Наукова думка, 1966. – 224 с.
24. Ракитов А. И. Философия компьютерной революции / А. И. Ракитов. – М.: Политиздат, 1991. – 288 с.
25. Ракитов А. И. Философские проблемы науки. Системный подход. – М.: Мысль, 1977. – 270 с.

26. Сагатовский В. Н. Есть ли выход у человечества? (Критика образа жизни) / В. Н. Сагатовский. – СПб: Петрополис, 2000. – 148 с.
27. Семенюк Е. П. Екологізація суспільства: соціальна роль та моделювання (укр., англ., рос. мовами). / Е. П. Семенюк, Т. В. Олянишен, В. М. Сеньківський, О. В. Мельников, Я. В. Котляревський; слово до читача акад. НАН України Ю. Ю. Туниці – Львів: Укр. акад. друкарства, 2012. – 460 с.
28. Семенюк Е. П. Філософія сучасної науки і техніки. Підручн. / Е. П. Семенюк, В. П. Мельник. – Вид. 2, випр. та доповн. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 306 с.
29. Семенюк Е. П. Філософські засади сталого розвитку. Навч. посіб. для магістр. та аспір. / Е. П. Семенюк. – Львів: Афіша, 2002. – 200 с.
30. Семенюк Е. П. Информатика и современный мир. Философские аспекты / Э. П. Семенюк. – Львов: Укр. акад. печати, 2009. – 283 с.
31. Семенюк Е. П. Информационный подход к познанию действительности / Э. П. Семенюк. – К.: Наукова думка, 1988. – 240 с.
32. Семенюк Э. П. Общенаучные категории и подходы к познанию (Философский анализ) / Э. П. Семенюк. – Львов: Вища школа, Изд-во при Львовск. ун-те, 1978. – 176 с.
33. Синтез современного научного знания. – М.: Наука, 1973. – 640 с.
34. Скринник М. А. Філософія, навч. посібн. / М. А. Скринник, Л. Я. Фльорко, М. Я. Фльорко. – Львів: Ліга-Прес, 2015. – 479 с.
35. Современная научно-техническая революция. Историческое исследование. – М.: Наука, 1970. – 256 с.
36. Туниця Т. Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст / Т. Ю. Туниця. – К.: Знання, 2006. – 300 с.
37. Туниця Ю. Ю. Екоеконіміка і ринок: подолання суперечностей / Ю. Ю. Туниця. – К.: Знання, 2006. – 314 с.
38. Туниця Ю. Ю. Екологічна Конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблеми. Ч. 1 / Ю. Ю. Туниця. – Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 298 с.
39. Урсул А. Д. Проблема информации в современной науке. Философские очерки / А. Д. Урсул. – М.: Наука, 1975. – 288 с.
40. Урсул А. Д. Путь в ноосферу. (Концепция выживания и устойчивого развития цивилизации) / А. Д. Урсул. – М.: Луч, 1993. – 275 с.
41. Урсул А. Д. Философия и интегративно-общенаучные процессы / А. Д. Урсул. – М.: Наука, 1981. – 367 с.
42. Фермеерс Е. Очі панди. Філософське есе про довілля / Пер. з нідерланд. – Львів: Стрім: 2000. – 72 с.
43. Философские вопросы технического знания. – М.: Наука, 1984. – 296 с.
44. Философия и методология науки / Под. ред. В. И. Купцова. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 551 с.
45. Філософсько-психологічний вимір відношення ”людина-природа”. Навч. посіб. / Л. Я. Фльорко, М. А. Скринник, Е. П. Семенюк, та ін.; за заг. ред. Л. Я. Фльорко. – Львів: Ліга-Прес, 2015. – 270 с.

46. Франко І. Я. Наука і її взаємини з працюючими класами / І. Я. Франко // Збір. тв. У 50 т. – Т. 45. Філософські праці. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 24-40.
47. Фролов И.Т. Этика науки. Проблемы и дискуссии/ И. Т. Фролов, Б. Г. Юдин. – М.: Политиздат, 1986. – 399 с.
48. Чепиков М. Г. Интеграция науки. (Философский очерк) / М. Г. Чепиков. – Изд. 2, переаб. и дополн. – М.: Мысль, 1981. – 276 с.
49. Штофф В. А. Моделирование и философия / В. А. Штофф. – М. – Л.: Наука, 1966. – 301 с.
50. Clayton A. Sustainability: a Systems Approach / A. Clayton, N. Radcliff. – London: Earthscan Publ. Ltd, 1996. – 258 p.
51. Hargrove E. C. Foundations of Environmental Ethics / E. C. Hargrove. – Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1989. – 229 p.
52. Hickman Larry A. Technology as a Human Affair / Larry A. Hickman. – New York: McGraw-Hill Publ. Co., 1990 – 495 p.
53. Losee John. A Historical Introduction to the Philosophy of Science. 4-th edition / John Losee/ – New York: Oxford University Press, 2001. – 314 p.
54. Okasha Samir. Philosophy of Science. A Very Short Introduction / Samir Okasha. – Oxford, 2002. – 69 p.
55. World Environmental Constitution. Methodological Foundation / Edit. by Prof. Yu. Tunytsya. – Lviv: Ukr. Nat. Forestry University Press, 2014 – 400 p.

б) Додаткова

1. Бачинский Г. А. Социоэкология: теоретические и прикладные аспекты / Г. А. Бачинский. – К.: Наукова думка, 1991. – 153 с.
2. Бернал Дж. Наука в истории общества / Дж. Бернал; пер. с англ. – М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1956. – 735 с.
3. Бирюков Б. В. Кибернетика и методология науки / Б. В. Бирюков. – М.: Наука, 1974. – 414 с.
4. Готт В. С. Категории современной науки (становление и развитие) / В. С. Готт, Э. П. Семенюк, А. Д. Урсул. – М.: Мысль, 1984. – 268 с.
5. Готт В. С. Общенаучные понятия и их роль в познании / В. С. Готт, А. Д. Урсул. – М.: Знание, 1975. – 64 с.
6. Диалектика в науках о природе и человеке. Человек, общество и природа в век НТР. – М.: Наука, 1983. – 432 с.
7. Кибернетика и современное научное познание. – М.: Наука, 1976. – 428 с.
8. Коммуникация в современной науке / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1976. – 438 с.
9. Леопольд О. Календарь песчаного графства / О. Леопольд; пер. с англ. – М.: Мир, 1983. – 216 с.
10. Мельник В. П. Філософські проблеми технікознавства. Гносеологічні та предметно-перетворювальні аспекти / В. П. Мельник. – Львів: Світ, 1994. – 176 с.

11. Назарук М. М. Основи екології та соціоекології / М. М. Назарук. – Львів: Афіша, 1999. – 256 с.
12. Пельц Д. Учёные в организациях. Об оптимальных условиях для исследований и разработок / Д. Пельц, Э. Эндрюс; пер. с англ. – М.: Прогресс, 1973. – 472 с.
13. Пуанкаре А. О науке / А. Пуанкаре; пер. с франц. – 2 изд. – М.: Наука, 1990. – 736 с.
14. Семенюк Е. П. Інформатизація суспільства і людина / Е. П. Семенюк. – К.: Т-во "Знання", 1990. – 48 с.
15. Семенюк Е. П. Інформаційна культура дослідника / Е. П. Семенюк, Н. Л. Попова // Вісник НАН України. – 1994. – № 9-10. – С. 53-58.
16. Семенюк Е. П. Технічні науки, виробництво, соціальна практика / Е. П. Семенюк, В. П. Мельник. – К.: Т-во "Знання", 1987. – 48 с.

10. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Семенюк Е. П. Філософія сучасної науки і техніки. Підручн. / Е. П. Семенюк, В. П. Мельник. – Львів: Світ, 2006. – 152 с.
2. Семенюк Е. П. Філософія сучасної науки і техніки. Підручн. / Е. П. Семенюк, В. П. Мельник. – Вид. 2, виправл. та доповн. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 306 с.
3. Submission of Ukraine for Rio+20 Compilation Text [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uncsd2012.org/rio20/index.php?page=view&type=510&nr=689&menu=20>